

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากการที่มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นความเข้มแข็งของภาคธุรกิจ ภาคประชาชน กระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การพัฒนาประเทศสู่สังคมประชาธิปไตย และความตื่นตัวของประชาชนที่ต้องการเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเวทีการเมืองและการบริหารงานของภาครัฐ ระบบการบริหารงานของราชการจึงนับว่าเป็นกลไกที่มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการบริหารประเทศของรัฐบาล โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องประสบกับสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม ภาครัฐจึงจะต้องเป็นพลังขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ แต่ที่ผ่านมากลไกของภาครัฐโดยรวมแล้วยังล้าสมัยและขาดประสิทธิภาพ ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ถ่วงรั้งให้ระบบราชการไทยไม่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของประชาชนได้มากเท่าที่ควร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิรูประบบราชการไทยอย่างจริงจังและรวดเร็ว โดยมีการพัฒนาให้ระบบราชการไทยเป็นราชการยุคใหม่ที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนสังคมไทยสู่เวทีการแข่งขันในสังคมโลกและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ นั้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างและกระบวนการทางสังคมโดยเกิดชนชั้นกลางที่มีการศึกษาและมีอิสระทางเศรษฐกิจจำนวนมากพอที่จะเป็นฐานของประชาธิปไตย เกิดการตื่นตัวในสิทธิและหน้าที่ ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบเปิดได้เกิดค่านิยมใหม่ ๆ ขึ้น เกิดการหมุนเวียนของข่าวสารและทำให้การบริหารประเทศต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ การประพฤติปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องดีงามของผู้นำและผู้บริหารจะไม่ได้รับการยอมรับและถูกคัดค้านจากคนส่วนใหญ่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเป็นรากฐานสำคัญที่มั่นคงให้กับระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย (ลิขิต ธีรเวคิน. 2549 : 556 - 561)

การสร้างหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในระบบการบริหารราชการไทยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ธรรมาภิบาล (Good Governance) ถือเป็นหลักของการบริหารสาธารณะที่ให้

ความสำคัญกับหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับประชาชน เพื่อมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี เพราะหลักธรรมาภิบาลจะเป็นปัจจัยเสริมให้การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะเปิด ประชาชนมีเสรีภาพ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน อย่างกว้างขวาง เกิดกระบวนการรวมตัวกันของประชาชน ประชาสังคม และสร้างค่านิยม ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่การวางรากฐานสังคมไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างความเป็นธรรม สร้าง ความสันติสุขในสังคม สร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมไทยมีความแข็งแรงยิ่งขึ้น ธรรมาภิบาลมี บทบาทความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงโดยตรงกับความเป็นประชาธิปไตย เป็นหลักการที่นำมาใช้ในการ บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย เพราะช่วยสร้างสรรค์ส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพ และประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น พนักงานทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผล ประสิทธิภาพขององค์กรขยายตัวอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้แล้วยัง ทำให้บุคคลภายนอกที่ เกี่ยวข้องมีความศรัทธา เชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนามั่งคั่ง องค์กรที่ โปร่งใสย่อมได้รับความไว้วางใจ ในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้าง ความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลที่ดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาล และ ความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ซึ่งการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลนั้นเป็นการ เชื่อมโยงองค์ประกอบของสังคม 3 ส่วนเข้าด้วยกัน คือ ประชาสังคม (Civil society) ภาคธุรกิจ เอกชน (Private sector) และภาครัฐ (State or public sector) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมให้กับทุกภาคในสังคม รัฐเกิดความเข้มแข็ง มั่นคง มีเสถียรภาพและประชาชนมี ความเป็นอยู่อย่างสงบสุข เป็นการสร้าง การมีส่วนร่วมและเป็นการระดมความคิดจาก ส่วนประกอบที่สำคัญของสังคม (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. 2542 : 39 - 45)

เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัด ร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2479 ใน พ.ศ. 2556 ได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นแบบ นายกเทศมนตรีและสภาเทศบาล จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เทศบาลได้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การบริหารจัดการบ้านเมือง เทคโนโลยี ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดย การบริหารงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ได้ยึดหลักพื้นฐาน 6 ประการ ของการบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นยุทธศาสตร์ ของพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 มาใช้ในการกำหนด นโยบายการพัฒนาของเทศบาลเมือง ร้อยเอ็ด ตามพันธกิจและจุดมุ่งหมายในการให้บริการสาธารณะ และการพัฒนาท้องถิ่น

ให้นำอยู่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (แผนพัฒนาสามปี เทศบาลเมือง ร้อยเอ็ด พ.ศ.2557-2559)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานต่อการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานต่อการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับ
การศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และหน่วยงานที่สังกัด
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมา
ใช้ในเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมุติฐานการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพนักงานต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
ของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง
2. พนักงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และ
หน่วยงานที่สังกัด แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ
เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงาน
เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ คือ
1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลัก
ความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า (บรรศักดิ์ อูวรรณ โณ. 2542 : 41 – 43)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ พนักงานที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ปฏิบัติงานใน พ.ศ. 2557 จำนวน 363 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มีนาคม 2557) ใน 7 หน่วยงาน คือ สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองวิชาการ สำนักการศึกษา และกองสวัสดิการสังคม

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ปฏิบัติงานอยู่ใน พ.ศ. 2557 จำนวน 191 คน ได้มาโดยการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (Yamane. 1973 : 727)

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาข้อมูลและเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือนกันยายน – ธันวาคม พ.ศ.2557

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและหน่วยงานที่สังกัด

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความคิดเห็นของพนักงานต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 6 ประการ คือ

4.2.1 หลักนิติธรรม

4.2.2 หลักคุณธรรม

4.2.3 หลักความโปร่งใส

4.2.4 หลักการมีส่วนร่วม

4.2.5 หลักความรับผิดชอบ

4.2.6 หลักความคุ้มค่า

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

พนักงาน หมายถึง พนักงานเทศบาลสามัญ ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป ที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน ของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ใน พ.ศ. 2557 มีจำนวน 363 คน

เพศ หมายถึง เพศของพนักงานที่ตอบแบบสอบถาม

อายุ หมายถึง อายุของพนักงานที่นับถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดที่พนักงานได้รับในปัจจุบัน

รายได้ หมายถึง เงินเดือนที่พนักงานได้รับในแต่ละเดือน

ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาที่พนักงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ได้เริ่มรับราชการ หรือทำงานในเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จนถึง พ.ศ. 2557

หน่วยงานที่สังกัด หมายถึง สำนัก กอง ฝ่าย งานต่าง ๆ ในสำนักงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จำนวน 7 หน่วยงาน คือ สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองวิชาการ สำนักงานการศึกษา กองสวัสดิการสังคม

ความคิดเห็นของพนักงาน หมายถึง ทศนคติ หรือความรู้สึกนึกคิดของพนักงานในสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองวิชาการ กองการศึกษา กองสวัสดิการสังคม ที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาล มาปรับใช้ในเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการทำงานของพนักงานทุกระดับของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ปฏิบัติงานราชการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเทศบาล ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญ 6 ประการ คือ

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายข้อบังคับให้เป็นธรรม โดยการออกระเบียบและข้อบังคับของท้องถิ่น เพื่อบังคับใช้ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดการพัฒนาบุคลากรของเทศบาลตำบลสำโรงเหนือ ให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับ การปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจ ถูกต้องตามกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับ โดยไม่เลือกปฏิบัติ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ระเบียบและข้อบังคับของท้องถิ่น

2. หลักคุณธรรม หมายถึง พนักงานยึดมั่น ในความถูกต้องเป็นธรรม ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี ประพฤติตนให้อยู่ในกรอบที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้พนักงานมีจิตสำนึกของความเป็นผู้แทนประชาชน มีความเสมอภาค ปฏิบัติงานด้วยความขยันขันแข็ง ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ สุจริต มีเหตุผล มีน้ำใจ และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การทำงานที่สามารถเปิดเผย ตรวจสอบได้ และมีข้อมูลโปร่งใส โดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และผลการดำเนินงานของท้องถิ่นต่อสาธารณชน เช่น ข้อบังคับงบประมาณ แผนงาน โครงการ การจัดซื้อจัดจ้าง ผลการดำเนินงาน ระเบียบขั้นตอนการให้บริการ มติที่ประชุมสภาที่สำคัญ และรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทั่วไป ในการดำเนินงาน ของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

4. หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชน ได้รับรู้ ร่วมเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยการแต่งตั้งตัวแทนชุมชนร่วมเป็นกรรมการ มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อแสดงผลงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและซักถาม เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาท้องถิ่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชน

5. หลักความรับผิดชอบและการตรวจสอบได้ หมายถึงการตระหนักในสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินการตาม โครงการหรือกิจกรรม ที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ครอบคลุมภารกิจที่ต้องทำตามกฎหมายกำหนดอย่างทั่วถึง มีการกระตุ้นให้สมาชิกสภาท้องถิ่นเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง เอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยจัดระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์และมีกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างชัดเจน

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยจัดลำดับตามความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน ของโครงการ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง โดยมุ่งเน้นให้เกิดการประหยัดงบประมาณ การจัดกิจกรรมณรงค์คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ พนักงาน และประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ให้มีความประหยัด ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีการแต่งตั้งสมาชิกสภา ติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณและการจัดทำทะเบียนการใช้ประโยชน์ครุภัณฑ์ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางให้กับส่วนราชการอื่น ๆ ที่สนใจจะนำไปพิจารณาประยุกต์ใช้ได้ต่อไป
2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในการนำหลักธรรมาภิบาล มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของเทศบาล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงในการบริหารงาน ของเทศบาลให้ดีขึ้นได้
3. เพื่อรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้กับทางเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้ประกอบการพิจารณาหาแนวทางให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานที่ดี ให้เป็นที่พึงพอใจของทั้งข้าราชการและประชาชนในเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY